

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Postboks 4710 Sluppen, 7468 Trondheim
Sentralbord: 73 19 90 00, Telefaks 73 19 91 01
Besøksadresse: E. C. Dahls g. 10

Saksbehandler

Linda Merete Svanholm

Oppvekst- og utdanningsavdelingen

Innvalgstelefon

73 19 93 59

Vår dato

28.01.2016

Deres dato

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)

2013/4456-632.0

Deres ref.

Til alle kommuner i Sør-Trøndelag
v/ rådmann og skolefaglig ansvarlig

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag gir i dette brevet informasjon til alle kommunene i fylket angående elevenes læringsmiljø. Brevet kommer som følge av at Elevundersøkelsen viser at fylket samlet sett har utfordringer knyttet til å bedre elevenes læringsmiljø, jf. informasjon gitt til deltakere på studieturen til Borås 21. januar 2016.

Situasjonen i Sør-Trøndelag skiller seg ut!

Den enkelte elev skal oppleve trygghet og sosial tilhørighet. Opplæringsloven § 9a-3 sier at skolen skal arbeide aktivt og systematisk for å fremme et godt psykososialt miljø uten at den enkelte elev skal bli utsatt for krenkende ord eller handlinger som mobbing, diskriminering, vold og rasisme.

Til tross for innsats og fokus på elevenes læringsmiljø over tid, viser tall fra Elevundersøkelsen at antall elever i Sør-Trøndelag som opplever å bli mobbet, øker!

Resultatet i Elevundersøkelsen viser at Sør-Trøndelag som fylke har den nest høyeste andel mobbede elever i landet.

Mens det for 14 av landets fylker er en reduksjon i antall elever som melder at de blir mobbet, opplever vi en økning i Sør-Trøndelag. Fra skoleåret 2013-14 til 2014-15 har andelen elever som melder at de blir mobbet 2 – 3 ganger eller mer i måneden, økt fra 5,3 % til 5,5 %. 20 av fylkets kommuner har en mobbeprosent som ligger mellom 3 % til 6,9 %, mens fem av kommunene har en mobbeprosent som ligger over 7 %. Ingen av kommunene i Sør-Trøndelag ligger under 3 %. Dette innebærer at alle må vurdere om de tiltakene som allerede er iverksatt fungerer eller om det er behov for å iverksette nye tiltak.

Elevenes læringsmiljø angår oss alle!

Hvilke grep kan det være behov for å iverksette/intensivere i deres kommune for at alle elever skal oppleve å ha et læringsmiljø som fremmer deres helse, trivsel og læring?

Tallene fra Elevundersøkelsen

Når det gjelder Elevundersøkelsen, må skolene og kommunene forholde seg både til Rapportportalen og Skoleporten. Dette kan vanskeliggjøre tolkningsarbeidet. I tillegg har måten resultatene fra Elevundersøkelsen leses på betydning for hvordan «virkeligheten» framstår. Resultatene fra Elevundersøkelsen framstilles både som prosent- og indekstall. Kommuner som bare har forholdt seg til indekstall får en annen beskrivelse av situasjonen, enn de kommunene som har forholdt seg til prosenttall.

Styr unna bruk av indekstall i arbeidet med Elevundersøkelsen!

Utdanningsdirektoratets og Fylkesmannens klare råd til kommunene er at kommunen styrer unna bruken av indekstall og kun forholder seg til prosenttallene. Prosenttallene gir en langt bedre oversikt over situasjonen i kommunen og på skolen og er dermed mer egnet til bruk i utviklings- og forbedringsarbeidet.

I eksemplet under forsøker vi å gi en forklaring på hvorfor indekstall ikke gjenspeiler «virkeligheten» i denne sammenhengen.

For en middels stor kommunen finnes følgende data i *Rapportportalen* om mobbespørsmålet for skoleåret 2014/15:

«Hvor ofte har du blitt mobbet ...»

Aldri	Sjelden	2-3 g i mnd	en g i uka	flere g i uka
160	31	*	*	7

(Antall svar på Elevundersøkelsen: 207, svarprosent 82)

I *Skoleporten* finner en følgende tall (kommunens tall i grønt, nasjonale tall i parentes):

7. trinn

2013: 6,9 % (5,4) – indeks 1,4 (1,3)

2014: 9,1 % (4,8) – indeks 1,4 (1,2)

10. trinn

2013: 3,6 % (5,0) – indeks 1,2 (1,3)

2014: 5,3 % (4,7) – indeks 1,3 (1,2)

Dersom kommunen kun forholder seg til indekstallene, slik som i dette eksemplet, vil dette gi et feil bilde av situasjonen i kommunen. Dette fordi indeksen i hovedsak gir informasjon om svarfordelingen. Den fanger for eksempel ikke opp den store økningen i mobbing på 7.trinn fra 2013 til 2014. En langt mindre økning på 10.trinn i samme periode, ser vi imidlertid blir fanget opp.

- Hvilke tall har vært utgangspunktet for analysen av resultatet fra Elevundersøkelsen i deres kommune?
- Er det behov for å gjennomgå resultatene på nytt på bakgrunn av opplysningene over?

Fylkesmannens fokusområder i 2016, med sjekkliste for kommunene

Fylkesmannen ønsker å være en støtte og pådriver for at alle barn (i barnehager, grunnskoler og i den videregående opplæringa) i Sør-Trøndelag skal ha et godt psykososialt miljø som *fremmer* deres helse, trivsel og læring.

Vi har over tid hatt fokus på elevenes læringsmiljø både i tilsyn, klagebehandling, prosessveiledning, kursdager, regelverksamlinger, rekruttering til deltakelse i Læringsmiljøprosjektet og i generelt råd- og veiledningsarbeid. Dette arbeidet videreføres også i 2016.

Læringsmiljøprosjektet

Utgangspunktet for prosjektet var statens bekymring over de vedvarende høye mobbetallene i mange kommuner og skoler. På bakgrunn av dette ble det valgt å igangsette et prosjekt hvor Læringsmiljøsenderet etablerer veiledningsteam som gir faglig bistand og veiledning til kommuner og skoler som omfattes av prosjektet. Teamene består av forskere og pedagoger ved Læringsmiljøsenderet og erfarne skoleeiere, PP-rådgivere og skoleledere. Oppdragsgiver er Utdanningsdirektoratet. Så langt har to kommuner i Sør-Trøndelag deltatt i Læringsmiljøprosjektet.

Som fylke er vi ikke kommet i mål. Fylkesmannen vil derfor intensivere arbeidet ytterligere ved blant annet å bidra med kompetansestøttende tiltak i tilknytning til kommunenes arbeid. Innenfor oppgitte områder oppfordrer vi derfor kommunene spesielt til å sjekke ut:

- *at det i kommunen arbeides målrettet for å skape et bedre læringsmiljø. Dette kan blant annet skje ved at:*
  - kommunene har kjennskap til forskningsbasert kunnskap, og at denne danner utgangspunkt for kommunens forbedringsarbeid
  - alle skoler og kommuner har rutiner for å følge opp resultat fra Elevundersøkelsen
  - alle skoler og kommuner forholder seg til, og bruker prosenttall fra Elevundersøkelsen som grunnlag for sitt forbedringsarbeid
  - kommunen identifiserer sine utfordringsområder
  - at kommunen har fokus på, stiller forventinger til og har en klar strategi for sitt arbeid med læringsmiljøet (lærere/andre ansatte, elever, foresatte)
  - alle lærere, rektorer og skoleeiere vet hvordan
    - mobbing avdekkes
    - mobbing stoppes
    - mobber og den utsatte igjen fullt ut inkluderes
  - at alle skoler og kommuner
    - tar elevenes opplevelse av situasjonen på alvor
    - setter inn tiltak til eleven har et psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring
    - setter inn tiltak for den/de elevene som utfører krenkende handlinger
    - har spesiell oppfølging av sårbare elever
    - ikke legger ansvar på enkeltlærer alene
    - at elevene forstår/tror på at det nytter å si fra!

- jevnlig informerer elever og foreldre om deres rettigheter og plikter etter opplæringslova og forskriften, jf forskrift til opplæringslova § 20-3
- *kommunen er en pådriver for at alle elever fullfører videregående opplæring. Dette kan blant annet skje ved at:*
  - de mest sårbare barna/elevene blir spesielt ivaretatt
  - frafallsfaktorer gjøres kjent og fører til konkrete tiltak som bidrar til at utsatte barna og unge gis den støtten og hjelpen de har behov for
- *kommunen er en pådriver for å skape en kollektiv praksis hvor den ordinære opplæringa styrkes. Dette kan blant annet skje ved at:*
  - all opplæring ledes av lærere som vet hva som forventes av dem
  - læringsmiljøet gir rom for forskjellighet og at man har et inkluderende «normalitetsbegrepet»
  - flere elever får sin opplæring i klassefelleskapet
  - det stilles høye og realistiske krav til *alle* elever

Kommende samlinger i regi av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Gjennom året vil Fylkesmannen tilby ulike arrangementer, innlegg og kurs som vil omhandle elevenes psykososiale miljø. Det vil komme mer informasjon om den enkelte samling, men her er et lite utdrag:

- Studietur til Borås, 19. - 21. januar (gjennomført)
- Oppfølging etter studieturen til Borås, høsten 2016, dato for dagsamling kommer
- Barn- og ungekonferansen (tverrfaglig), 5. og 6. oktober
- Regelverksamling, høsten 2016, dato kommer
- Veiledningsrunder i regionene, dato kommer
- Ledersamlingene for PPT, etter oppsatt plan
- Annet, info kommer

Frokostseminar – et tilbud fra Utdanningsdirektoratet

Fredag 5. februar gjennomfører Utdanningsdirektoratet frokostseminaret «*Gode strategier og utfordringer i antimobbearbeidet*». Seminaret vil fokusere på gode strategier, «blinde flekker» og utfordringer i læringsmiljø- og antimobbearbeidet. Det er mulig å melde seg på og delta fysisk på seminaret, men seminaret streames i sanntid og legges i tillegg ut i etterkant på www.udir.no/frokost

Råd og veiledning

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ønsker fortsatt at det tas direkte kontakt med oss ved konkrete problemstillinger som ønskes drøftet. Vi vil da, så langt det er mulig, bidra med råd og veiledning.

Kontaktpersoner:

Linda M. Svanholm	fmstlsv@fylkesmannen.no
Helen L. Bargel	fmsthb@fylkesmannen.no
Christian Spets	fmstcsp@fylkesmannen.no

Fylkesmannen ønsker at dette brevet videreformidles til, og forankres blant, andre aktuelle mottakere i kommuneorganisasjonen.

Med hilsen

Lasse Arntsen (e.f.)
utdanningsdirektør

Linda Merete Svanholm
rådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Vedlegg:

Tips til nettsteder som kan være nyttige i læringsmiljøarbeidet

Vedlegg

Tips til nettsteder som kan være nyttige i læringsmiljøarbeidet

Veileder om mobbing <http://www.udir.no/Laringsmiljo/Arbeid-mot-mobbing/Arbeid-mot-mobbing---rettleiar/>

Hvordan avdekke mobbing? <http://www.udir.no/Laringsmiljo/Arbeid-mot-mobbing/Hvordan-avdekke-mobbing/>

Hvordan håndtere mobbing? <http://www.udir.no/Laringsmiljo/Arbeid-mot-mobbing/Hvordan-handtere-mobbing/>

Mal for enkeltvedtak <http://www.udir.no/Regelverk/Finn-regelverk-for-opplaring/Finn-regelverk-etter-tema/Skoleeiers-ansvar/Enkeltvedtak-/>

Frokostseminar: <http://www.udir.no/Artikler/frokostseminar-blinde-flekke-i-antimobbearbeidet/>

Facebook: Utdanningsdirektoratet, Læringsmiljøsenteret, Partnerskap mot mobbing, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.